

zdravljat urednika Tomšiča ter ga zahvaljevat za trudapolno narodno delo.«

Še preden pa je mogel videti uspehe svojega dela, so ga 26. maja 1871 na njegov 29. rojstni dan našli mrtvega v postelji. Čeprav je komisija¹⁴ samomor izključila, govorice o njegovi nagli smrti niso hotele utihniti. In celo J. Vošnjak to možnost dopušča. Zdravniška komisija se je pač ozirala ne le na kmečkoga očeta, ampak tudi na posledice, ki bi jih tedaj imela vest o samomoru znanega politika. Njegov pogreb je potrdil velik sloves in priljubljenost, ki jo je užival pokojnik.

¹ Podatke o politični in kulturni zgodovini slovenske Štajerske in Maribora imam iz Glaserjevih in Baševih razprav v Mariborskih koledarjih od 1931–34 ter iz študije Baš Fr.: »K zgodovini narodnega življenja na Spodnjem Štajerskem«, ČZN XXI., p. 23–89.

² BAM (Veda IV. 278.)

³ Po pripovedovanju gospe Koprivnikove, hčerke dr. Janka Serca.

⁴ Slovenec II., 54.

⁵ Tomšičeva korespondenca: Jurčiču v mestnem arhivu v Ljubljani; Vošnjaku v dež. muzeju v Ljubljani; Levstiku v Studijski knjižnici v Ljubljani. Doslej po večini neobjavljeno.

⁶ J. Vošnjak: Spomini, II.

⁷ I. Hribar: Moji spomini. I., p. 41.

⁸ Železnikar: Uvod v I. zvezek Zarnikovih zbranih spisov, p. XX.

⁹ SGp III., 48; SN I., 101.

¹⁰ Arhiv mariborske čitalnice. Zapisnik sej. Neobjavljeno.

¹¹ SGp II., 19; SN I., 16.

¹² SN 28. VIII. 1869.

¹³ SN XXV., 75.

¹⁴ SN IV., 62.

¹⁵ Uredništvo »Slovenskega naroda« je bilo do 3. sept. 1868.: Stolni trg 184. (1891. demolirana enonadstropna hiša nasproti današnjemu kapitlju) potem: Gosposke ulice 117 (na oglu današnje Jurčičeve in Gosposke ulice).

¹⁶ Danes: Ljubljanska kreditna banka.

FRANCESCO ROBBA

DR. ANTON VODNIK

Arhivalna studija

(Nadaljevanje)

Časa je moral po vsej priliki imeti še kaki dve leti. Tako je Robba poleg oltarjev sv. Katarine in sv. Barbare napravil za zagrebško stolnico še tri druge oltarje, izmed katerih se je ohranil samo eden, oltar sv. Emeriha v Novi vasi pri Zagrebu. O tem, ali je napravil Robba še četrti oltar, kakor poroča v omenjenem pismu jezuitski rektor Barci nadškofu Esterhazyju — ni do danes ničesar znane.

Dne 27. maja 1729 se je sklenila z Robbo prva pogodba zaradi velikega oltarja v novi uršulinski cerkvi, dozidani l. 1726.,⁹⁵ in sicer na podlagi načrta, ki ga je napravil Janez Fusconi,⁹⁶ isti, ki je izdelal model za novo župno cerkev sv. Petra v Ljubljani.⁹⁷ Dne 29. maja istega leta pa so ustanoviteljica uršulinskega samostana Ana Katarina pl. Schellenburg in mati prednica Marija Rozalija, rojena grofica Lanthieri ter samostan v prisotnosti deželnega upravitelja grofa Orfeja pl. Strassoldo podpisali pogodbo, v kateri je Ana Katarina pl. Schellenburg določila za novi oltar glavnico 4000 gld.⁹⁸

Po nasvetu novega stavbenika (pač Robbe, ki je bil prevzel delo oltarja), se je v grobnici na novo začel kopati temelj, ker je bil prejšnji za veliki oltar preozek in prešibek. Delo je bilo silno težav-

no spričo že napolnjene grobnice, katero je bilo treba podpreti; in ker v že položenem temelju ni bilo trdne podlage, temveč se je v njem zbirala voda, je bilo treba za njim zabiti 252 hrastovih pilotov.⁹⁹

Ko je sklenil Robba pogodbo, je šel v Benetke, da nakupi potrebni marmor in začne z delom.¹⁰⁰ Pri nakupu marmorja (in sicer afrikanskega za štiri stebre) pa je bil posredovalec tudi neki Lorenzo Pezzana iz Benetk, ki je imel v uršulinskem samostanu v Ljubljani svakinjo, kateri je v tej zadevi pošiljal pisma in ki pravi sam o sebi, da je znana oseba v Benetkah. Bil je najbrž samostanu stalen posredovalec v trgovskih stvareh in nekak njegov zaupnik. Kakor izvemo iz enega Pezzanovih pisem, je Robba sam res kupil kararski marmor, ker pa pri nakupu afrikanskega marmorja ni bil udeležen, se je med njim in Pezzano vnel konflikt, zaradi katerega je Pezzana odstopil od nadaljnega posredovanja v le-tej zadevi.

V pismu z dne 16. julija 1729 poroča Lorenzo Pezzana svoji svakinji Mariji Antoniji, da je že preskrbel 500 listov zlata za samostan, a se mu ne zdi primerno, da bi jih poslal po pošti, ker bi bili stroški preveliki. Čez Trst je velika nevarnost, da se izgube. Prosi sveta, kako naj pošlje, ali pa bo treba čakati na kako osebo, ki bo šla v Ljubljano. Tako se bo stvar zavlekla za nekaj tednov.

⁹⁵ DS, 1902, p. 731.

⁹⁶ Akt v uršulinskem arhivu v Lj.

⁹⁷ ZUZ, 1923, p. 6.

⁹⁸ Anali v uršulinskem arhivu.

⁹⁹ l. c.

¹⁰⁰ Akt v uršulinskem arhivu.

Glede afrikanskega marmorja piše:

»Hotel sem vam tudi dati informacije o afrikan-
skem marmorju; videl sem različne, bolj ali manj
lepe vrste, in po tem se je ravnala tudi cena, nam-
reč od 20 do 32 dukatov za miljar. Kos zelo lepega
marmorja, dolg 10 čevljev in debel 17 unč, stane
32 dukatov za miljar. Mislim, da bi se iz takega
kosa moglo dobiti dvoje ali troje stebrov. Kar bo
še manjkalo, se bo lahko dobilo, in sicer iste kako-
vosti, saj je celó tukaj v Benetkah sedaj nekaj
takega marmorja. Mislim, da bodo znali v Ljub-
ljani rezati marmor, kakor jim je potreba, zakaj,
če bi ga hoteli rezati tukaj, je nevarnost, da se
kosi med potjo polomijo, če bi imeli samo 6—7 unč
širine. Najbolje bo torej, da pošljemo debele kose.
Toliko o tem, da se boste znali ravnati. Prosim,
pozdravite v mojem imenu gospo mater prednico
in jo zagotovite mojega spoštovanja. V primeru,
da vam morem postreči z marmorjem, vas prosim,
da mi natančno pišete, da ne bo kakih pogršk.

Nato sledijo družinske stvari.¹⁰¹

V pismu z dne 23. julija 1729 piše Pezzana, da
pošilja zlato med knjigami, ki jih mora neki
frančiškan poslati v Ljubljano. »Kar zadeva afri-
kanski marmor, ste že povzeli vse potrebno iz
zadnjega pisma.«¹⁰²

13. avg. 1729 sporoča, da zlata ni poslal med
knjigami, kakor je pisal, ker bi se preveč zavleklo,
temveč da ga je izročil

»tistemu gospodu, ki mu je prinesel njegovo
pismo, čeprav ga ni še nikoli videl.« »Kar zadeva
marmor in kolikor sem mogel spoznati ni bil
gospod nič kaj vesel, da sem zraven pri nakupo-
vanju. Mislim, da bi bil rad naredil dobiček pri
ceni. Toliko, da se boste vedeli ravnati.«¹⁰³

Ta gospod je bil Francesco Robba, kar potrjuje
odgovor Marije Antonije na to pismo.

Potrdi prejem zlata in se zahvaljuje. Nato nada-
ljuje:

»Na pismo Vam še nisem odgovorila, ker se še
nisimo posvetovali s Schellenburgovo gospo, ki bo
nosila stroške, zakaj samostan nima sredstev, da
bi dal napraviti kaj takega. Tudi jaz mislim, kakor
ste mi zadnjič pisali, da se hoče g. Robba brez
dvoma okoristiti s ceno. Dejal je, da je bil pri
Francescu Maria Vinelliju in da je videl ne preveč
lepe marmorne stebre po 32 dukatov in da je šel
potem k Antoniju del Medico, pri katerem je videl
zelo lepe stebre po 40 dukatov za miljar. Č. g. mati
mi naroča, naj Vas prosim, da vzamete kakega
kiparja in poizveste, kakšna je zadnja cena naj-

lepšega marmorja, zakaj imenovana dobrotnica
hoče, da je najlepši. Težko mi je nadlegovati Vas,
pa Gospod Vam bo povrnil. Prosim, da mi ceno
čim prej sporočite, da se vemo ravnati.¹⁰⁴

10. sept. 1729, ji Pezzana v odgovoru na to pismo
sporoča naslednje:

»Cena za zlato cekinov je 75 lir za miljar in nič
manj. Kar zadeva stebre, sem šel sam v spremstvu
strokovnjaka pogledat one pri Vinelliju kakor one
pri Antoniju del Medico. Oboji so lepi in podobni.
G. Antonio jih je ponudil po 34 dukatov za miljar,
pa sta dva kosa, ki imata 11, oz. 12 čevljev dolžine,
torej bi bilo treba precejšen kos odžagati. Vi-
nellijevi so dolgi 10 čevljev in jih da po 32 duka-
tov za miljar. So lepi in nič slabši od onih. Toliko,
da se veste ravnati. Za kararski marmor, ki ga je
bil kupil g. Robba, sem zvedel, koliko je dal zanj:
8 in pol dukatov za miljar.

Mislim, da ga je tudi Vam toliko zaračunal. Pro-
sim, da porabite moje sporočilo, ne da bi povedali,
kdo Vas je obvestil, ker se nočem osovražiti pri
tistem g. Robbi. Nočem pa, da bi Vaša dobrotnica
po krivici trpela škodo.

Glede fistega, kar bi se moralo odžagati pri ko-
sih g. Antonija, mi je on dejal, da jih hoče pro-
dati take kot so. Vinellijevi so debeli 17 unč,
Antonijevi 18, dva pa sta tanjša.

Porabite ta obvestila zase, pa ohranite jih tajno.

P. S. Opozarjam še, da ima g. Antonio del Me-
dico samo tri stebre in se ne more obvezati, da
dobi še četrtega.«¹⁰⁵

Svakinja Marija Antonija mu odgovarja:

»Hvala za opozorilo glede g. Robbe; ne bojte se,
nikomur ne povemo, ker Vam ne maramo na no-
ben način delati neprilike.«

Naj kupi zlató cekinov in ga shrani, dokler se
mu ne ponudi prilika, da ga pošlje, ker se ne mudi.

»Glede marmorja smo se odločili, da ga vzame-
mo od g. Vinellija, ki naj ga hrani toliko časa za
nas, dokler ne uredimo potrebnega.«¹⁰⁶

22. okt. 1729 piše Pezzana:

»Stebri imajo zaželeno mero. Če se med vožnjo
pripeti nesreča, prodajalec ne prevzame odgovor-
nosti, ker to ni v navadi. Pege so krasne. Kosi so
štirioglati, zaokrogli jih mora tisti, ki jih kupi;
zato se ne sme odbiti četrtnina, kakor pravi arhitekt
v svojem pismu. Če hočete take, dobro, če ne, pa
pravi prodajalec, da jih ne bo več hranil za Vas,
temveč jih bo prodal, če se mu bo ponudila ugodna
prilika. Čakal bo še na Vaš odgovor, potem pa nič
več.«

¹⁰¹ Pismo v uršulinskem arhivu.

¹⁰² " " " "

¹⁰³ " " " "

¹⁰⁴ Pismo v uršulinskem arhivu.

¹⁰⁵ " " " "

¹⁰⁶ " " " "

Dalje pravi, da bo skušal dobiti od kakega pozlatarja recept, kako se dobro pozlati, in ga jim poslati. Takoj, ko mu sporoče, kako, jim pošlje onih 10 milijarov zlata. Stane 750 lir.¹⁰⁷

19. nov. 1729 sporoča:

»Strokovnjaki so pregledali vse štiri stebre in jih spoznali za lepe, dobre, perfektne v vseh delih. Mero prilagam tukaj, en steber za drugim.¹⁰⁸ Za vožnjo preskrbi kupec. Treba je paznje, da se ne pripeti nezgoda. Prosim, odločite se hitro, ker trgovec ne misli več čakati. Stebri stanejo 684.12 dukatov. 10 milijarov zlata stane 121 dukatov. Toliko v vednost in ravnanje.«¹⁰⁹

10. dec. 1729 piše Pezzana:

»Glede denarja za stebre in zlato naredite, kakor Vam je drago. Kar se mene tiče, nimam drugega interesa, kakor da napravim samostanu kako uslugo radi Vas. Dukat je vreden 6 lir in 4 solde, tako da je unghero prave teže vreden 3 dukate in pol ter 14 soldov. Mislim, da bo treba stebre vkrcati za Trst ter jih tam obdelati in zaokrogeliti. Tako bodo manj tehtali in jih bodo lažje pripeljali v Ljubljano. Sicer Vas pa zagotavljam, da v Benetkah ni lepših stebrov.«¹¹⁰

28. jan. 1730 piše:

»Pretekli teden sem prejel dvoje Vaših pisem, v enem izmed njih sem našel vrednostno pismo, ki mi z njim nakazujete pri g. Federigu Zinelliju 4994 lir, ki sem jih tudi prejel. Ko bo treba, bom iz tega plačal vse štiri stebre iz afrikanskega marmorja in onih 10 milijarov zlata z vsemi ostalimi stroški. O vsem bom položil natančen obračun. V svojem prejšnjem pismu z dne 10. jan. mi pišete, da se čudite, kako da nisem dobil pisma, ki ste mi ga poslali po nekem gospodu in ki je bilo v njem naročilo glede odprave stebrov. Toda jaz tistega pisma nisem nikoli videl in tudi ne tistega gospoda. Če še pride, se bom po tem ravnal, pač pa mi lahko še enkrat sporočite, kdaj in komu naj odpošljem stebre.«¹¹¹

Ker je bil Robba od kupčije s štirimi stebri iz afrikanskega marmorja odrinjen, je bil zavisten Lorenzu Pezzani, ki ga morda še iz kakega drugega razloga ni mogel trpeti. Saj vidimo iz Pezzanovih

¹⁰⁷ Pismo v uršulinskem arhivu.

¹⁰⁸ Pezzi quattro affricano della seguente misura:

	Lunghenza - Largheza - grosseza		
Un pezzo ... Oncie:	126	18 ½	18
Un altro pezzo „	126	18 ½	18
„ „ „ „	126	18	18
„ „ „ „	120	17	16

Li sopradetti pezzi fanno miera: 22 ¾ piu oncie 474,30 al migliaro inportano Ducafi ... 684 : 12.

¹⁰⁹ Pismo v uršulinskem arhivu.

¹¹⁰ „ „ „ „

¹¹¹ „ „ „ „

pisem, kako je bil Robba pri svojih kupčijskih poslih za oltar pod tajnim njegovim nadzorstvom. Falzificiral je pismo in ga poslal Pezzani, kot da je od matere Rozalije, prejšnje prednice samostana. Najbrž mu je očital kake nepoštenosti, narkar je moral Pezzana silno užaljeno odgovoriti samostanu. Mati Rozalija mu je odgovorila dne 13. febr. 1730 in odločno zanikala, da bi bila pismo pisala ona.

»Priznam, da me je silno razburilo, ko sem čitala pismo, ki mi ga je izročila sedanja č. mati prednica, pisano dragi sestri materi Antoniji. Če bi bilo to res, bi pomenilo, da sem bila zelo nezaupljiva nasproti Vam ali prav za prav strašno nehvaležna, posebno če pomislimo, koliko truda smo Vam nakopali zaradi tistih štirih stebrov. Vaše dobrotljivosti ne bomo pozabili nikdar ne jaz, ne samostan. Za pričo mi je Bog in moja vest, da je pismo, ki ste ga povrnili, ponarejeno, stokrat ponarejeno in da ga jaz kot prednica nisem nikoli pisala. Zato Vam tisto pismo vračam, da se prepričate na lastne oči, da ni moja pisava, ko jo primerjate s temle pismom.

Res je toliko, da sem naročila, naj gre mornar ali prevoznik k Vam in naj Vam izroči pismo č. matere Antonije in da dobi 2 gld., dalje, da naj beneški kipar, oče nekega delavca v Ljubljani, dá naložiti stebre in jih prepeljati v Trst, ker se Vas nisem upala več nadlegovati. Bodite uverjeni, da mi nikdar ni prišlo na misel in da se tudi ne strinja z mojim vzvišenim stanom in rodbino, da bi pomislila kaj takega o Vaši osebi. Čeprav Vas ne poznam osebno, sem vendar slišala že veliko hvalevrednega o Vas. Prosim Vas torej, kakor je le mogoče prositi, da ne mislite kaj takega in verjamete mojemu zatrdilu, za čigar resničnost sem pripravljena tudi priseči. Ponavljam, da je tisto pismo ponarejeno, narekovala ga je nesramnost našega arhitekta, ki je šel v svoji vnemi za naš samostan predaleč. Upam, da mi bo Vaše plemenito srce po tem pismu rado odpustilo in da nam ostanete še vnaprej naklonjeni.«¹¹²

Hkrati mu je pisala tudi svakinja. mati Marija Antonija:

»Vaše pismo me je res užalostilo, ker sem videla, da ste užaljeni in da sem izgubila Vašo naklonjenost, ki je ne bom pozabila, dokler bom živa. Pa ko bi bila to vsaj zaslužila, toda pismo je bilo ponarejeno, pisala ga je slepa vnema našega arhitekta, kakor lahko razvidite iz priloženega pisma matere Rozalije, ki je bila takrat prednica. Prosim Vas torej, da nas ne zapustite in izpeljete stvar do

¹¹² Pismo v uršulinskem samostanu.

konca. Zatrjujem Vam, da Vas je ona vedno visoko čislala, kar Vam lahko izpriča ves samostan, zato je bilo vse potrto, ko so videle, da tako zaslužnega prijatelja . . .¹¹³

18. febr. 1730 je že prišel Pezzanov odgovor materi Antoniji:

»Zelo mi je žal, da Vam je bilo hudo, ko ste čitali moje zadnje pismo, toda Bog obrne vse tako, da je prav. Prosim Vas, da sporočite moje poklone prejšnji in sedanji materi prednici, hkrati pa mi naj oprostita, če v tej zadevi ne morem več sodelovati. Prosite ju, naj me odvežeta. Ne pišem jima v odgovor na njuna vljudna pisma, da še kaj ne poslabšam. Me boste že Vi opravičili. Čakam sporočila, komu naj izročim poverjeni mi denar. Prosim, da mi čimprej natančno sporočite, komu naj ga izročim. Ta Vaš arhitekt — najbrž ni mogel zaslužiti, kot je hotel, pri marmorju — je bil zelo predrzen, da ne rečem nesramen s tistim pismom. Takih ljudi se je treba várovati.«¹¹⁴

11. marca 1730 piše Pezzana poslednje pismo v tej zadevi:

»V Vašem vljudnem pismu z dne 22. febr., ki mi ga je izročil g. Pietro Lanza, ste mi naročili, naj

¹¹³ Pismo v uršulinskem samostanu.

¹¹⁴ „ „ „ „

njemu izročim tistih 4994 lir, ki ste mi jih bili nakazali. Naročilo sem izvršil in si dal izstaviti pobotnico, ki Vam jo tukaj prilagam, za Vaše in moje kritje.¹¹⁵

Pripravljen sem na uslugo v vsaki drugi stvari, v zadevo marmornih stebrov pa se ne maram več mešati; spoznal sem, da je g. Robba, ker ni mogel zaslužiti, naščuval gospo mater prednico. Jaz sem samo hotel, da samostan ne bo oškodovan. Ker se nočem več izpostavljal slabim dejanjem g. Robbe, je boljše, da se umaknem. Stvar je sedaj v rokah poštenega človeka, ki bo delal z vnemo.«¹¹⁶

Ker je bil prvi načrt oltarja, ki ga je napravil Giovanni Fusconi, »neproporcioniran«, so dobri prijatelji mater prednico opominjali, naj ga dá izboljšati. Ker pa je stavbenika, ki je načrt napravil, štutil grof Strassoldo, ni bilo tega lahko izvesti. S tozadevnim predlogom pri grofu Strassoldu niso dobro naleteli, zato je postala gospa ustanoviteljica nejevoljna in je dejala, da se ni zaobljubila postaviti oltar ravno v uršulinski cerkvi, da bo Bogu tudi ljubo, če naloži denar v kako drugo cerkev. Ona da takega nasprotovanja ne more prenesti, naj si torej samostan ne dela nikakega upanja.

¹¹⁵ Pobotnica v uršulinskem arhivu.

¹¹⁶ Pismo v uršulinskem arhivu.

(Dalje.)

PROVIZORNI REZULTATI POPISA PREBIVALSTVA

PRIKLJUČENIH OKOLIŠKIH OBČIN Z DNE 19. SEPTEMBRA 1935

LOJZE PIPP

V tretji številki preteklega letnika naše »Kronike slovenskih mest« smo v velikih obrisih navedli obseg, naseljenost in pomen na novo priključenih občin za naše mesto ter obljubili podrobnejše podatke o rezultatih popisa prebivalstva, ki se je takrat pravkar vršilo.

Mestni domovinski urad (odd. VIII.) je moral namreč zaradi pravočasne ugotovitve domovinstva vseh prebivalcev na novo priključenih občin izvršiti popis prebivalstva v vseh priključenih občinah; temu delu se je pridružil tudi mestni statistični urad (odd. I/5) z lastnim popisom hiš in stanovanj (glavni namen zgradbe, število nadstropij, starost poslopij, število stanovanj, lega stanovanja, higienska ureditev poslopij in stanovanj itd.), kmetske posesti (pravnega razmerja — lastnik, zakupnik uživalec — površine, števila zaposlenih oseb, števila domače živine in sadnega drevja ter posevkov) ter obrtnih in industrijskih obratov (pravnega razmerja — lastnik, zakupnik — obsega obratov, glavnih objektov produkcije, razporeditev in položaj zaposlenega osebja, števila in delovne

sile pogonskih strojev, površina obratnih prostorov itd.).

Vsa tovrstna dela je mestni statistični urad naslonil — kolikor so dopuščale razmere in razpoložljiva sredstva — na obrazce in izkušnje najnovejšega nemškega popisa prebivalstva, poklicov in obratov z dne 16. junija 1933.

Nerazumevanje majhnega števila prizadetih prebivalcev, pomanjkanje za tovrstne posle izvežbanih moči, nekatere manjše ovire internega značaja, predvsem pa silno primitivna in zamudna tehnika pri obdelavanju zbranega gradiva, so dela tako ovirala, da je mestni statistični urad mogel šele konec preteklega leta — vsaj provizorno — zaključiti prva dela pri popisu prebivalstva okoliških občin, ki se je pričel dne 21. oktobra preteklega leta.

Rezultati provizornega zaključka težavnih del pri popisu, ki prav za prav ni bil namenjen za statistična raziskovanja — odtod tudi zamuda — o številu, spolu, stanu in zaposlenosti prebivalstva posameznih okoliških občin, so naslednji:

in kako se jih naj poslužujemo, pokažeta najbolje dva primera.

V nekem dnevu meseca decembra imamo hladno vreme s temperaturo pod ničlo, sneg pada gosto in zavija ozračje v enolično megolino. Suhe snežinke nosi mrzel vzhoden veter, ki ohranja temperaturo nizko, pod 0° C in ozračje še naprej ohlaja. Zračni tlak se počasi dviga ali pa ne izkazuje izprememb.

Kakšno vreme pričakujemo naslednji dan? Opisani dan najprej primerjamo s tipi in najdemo, da se prilega vzhodno-ciklonskemu primeru. Zato gledamo v tabelo št. 4, določeno za zimski čas. Kakor vidimo, je največja verjetnost, kar 49 %, da se isto vreme ponovi, da nastopijo tedaj naslednji dan zopet vzhodni vetrovi s padavinami, sicer mogoče ne tako močnimi kot prvi dan. Manjša je verjetnost, da pri istih razmerah naslednji dan padavine izostanejo, da nastopi torej vreme iz vzhodnega tipa (označka V); procent verjetnosti je 25. Skupaj zneso verjetnost, da se ponovi vzhodno vreme in to brez ali s padavinami, 25 % + 49 % = 74 %. To število 74 pove povprečen procent verjetnosti prehoda v vzhodno vreme za zimski čas, ne oziraje se na vreme, ki je bilo pred tem vzhodno-ciklonskim tipom in ne oziraje se na zračni tlak. Zato je v enih prilikah ta procent večji, v drugih manjši; nastane vprašanje, kdaj je to število ojačeno, kdaj oslabiljeno. — Če je bilo pred vpisnim dnem vreme isto, je razumljivo verjetnost manjša, da se naslednji dan vzhodno ciklonsko vreme ponovi. Obratno pa se procent verjetnosti, če je opisani dan nastopilo vzhodno vreme s padavinami prvič, ojači. Zanima nas sedaj predvsem, ali bo prešlo to vreme v padavinsko ali ne. Pri tem ocenjevanju bo koristilo tudi poznanje tendence zračnega tlaka. Dviganje zračnega pritiska je navadno v zvezi z oddaljevanjem barometriške depresije, torej s pojemanjem vertikalnih vetrov navzgor, ki povzročajo kakor omenjeno — padavinsko vreme. Obratno pa opozarja nižanje zračnega tlaka, da leži kje v bližini barometriška depresija, ki ustvarja okoli sebe območje, nad katerim se zrak dviga in s tem sili vodne pare h kondenzaciji in padavinam. Če se v našem primeru zračni tlak hitro dviga, je znamenje, da se depresija hitro oddaljuje in da se s tem v zvezi slabijo vertikalni vetrovi in padavine; tako ne pričakujemo na-

slednji dan več padavin. Če je dviganje zračnega tlaka počasno ali če se ne izpreminja, je verjetnost največja, da se isto vreme ponovi, kajti kaže, da se vremenska situacija ne izpreminja bistveno. Pri nižanju zračnega tlaka moremo pričakovati ali isto vreme še z močnejšimi padavinami, ali južno s toplimi vetrovi. V prvem primeru se depresija ojačuje in s tem še močnejše sili zrak k dviganju in vodne pare k padavinam. V drugem primeru je vzrok »padanju« barometra depresija s svojim središčem daleč na severu. Ta se začne pomikati proti nam in srkati vase zrak iz naših in južnejših krajev; tako izpremeni mrzlo vzhodno vreme v toplo južno. To so največje verjetnosti, ki jih moremo izreči za vreme naslednjega dne v primeru vzhodno-ciklonskega tipa pozimi.

Kot drugi zgled, kako se posluževati tabel, nam služi vreme iz južnega tipa. — Po jutranji megli nastopi v nekem dnevu meseca julija skoro jasno a vetrovno dopoldne. Pri tleh in v oblakih pihajo čez dan močni južni vetrovi in povzročajo, da se kopičijo oblaki okoli planin. Temperatura je visoka, zračni tlak se počasi in enakomerno niža. Popoldne se moč oblačnosti stopnjuje, pojavijo se tudi najvišji mrežasti oblaki, od katerih niti prvi niti drugi ne privedejo do padavin. — Opisano vreme pripada k južnemu tipu in zato gledamo v tabelo 3 procente, ki pripadajo znački J. Vidimo, da imamo za naslednji dan precej isto verjetnost za padavinsko kot nepadavinsko vreme; v prvem primeru znaša procent 46, v drugem 54. To je seveda neugodno za napoved in ogledamo si zato še druga števila v tabeli. Južni tip se prevrže vase v Ljubljani poleti povprečno v 32 %; če prištejemo to število k procentom za padavinsko vreme, dobimo število 86. Tedaj je verjetnost, da bo naslednji dan nastopil južni ali kak deževni tip, kar 86 procentna. Če se naslednji dan res brezpadavinski jug ponovi, je za en dan pozneje verjetnost za isto vreme oslabiljena in pričakovati moremo dva dni po opisanem dnevu že dež in nevihte. Pri sklepanju nam pomaga tudi poznanje izprememb zračnega tlaka, saj je znano, da nizko stanje in nižanje zračnega tlaka pomanjša verjetnost za padavinsko vreme, višanje in visoko stanje pa poveča.

FRANCESCO ROBBA

DR. ANTON VODNIK

(Nadaljevanje.)

To je prednico in prefekto, ki je bila rodna sestra ustanoviteljice, silno užalostilo, nakar se je ustanoviteljica dala ganiti in je priložila prejšnji vsoti 4000 gld. še 2000 gld. ter darovala samostanu ves ornat.¹¹⁷

Robbi je bilo ustavljeno delo in je moral napraviti drug načrt,¹¹⁸ nakar je sklenil 27. julija 1730

¹¹⁷ Anali istotam.

¹¹⁸ Akt istotam.

novo pogodbo.¹¹⁹ V njej obeta Robba, da bo postavil oltar brez kipov že v treh letih. Prednica mu mora izplačati 5000 gld. in štiri stebre iz afriškega marmorja na svoje stroške pripeljati do cerkve, dalje mu mora preskrbeti železo, svinec in zidarje z vsem potrebnim za postavljanje. Posamezni deli oltarja bodo iz afrikanskega marmorja, iz rdečega francoskega, rumenega veronskega in

¹¹⁹ DS, 1902, p. 731. Sam pogodbe nisem mogel najti.

rdečkastega domačega, kipi pa vsi iz belega marmorja. Visok bo oltar 42 čevljev.¹²⁰

L. 1733. poleti je položil generalni vikar v prisotnosti notarja in spovednika Andreja Wagnerja blizu obhajilne mize prvi kamen. Nato so se postavile stopnice in prvi postament.¹²¹

2. dec. 1734 je dobil Robba na račun oltarja 500 gld.¹²²

L. 1735. je delo pri začetem oltarju zastalo, ker ga je Robba prekinil. Morda iz istega razloga kot v avguštinski cerkvi, ker je namreč nameraval oditi na Koroško. Na tožbo priorja in konventa avguštinskega samostana je ostal v Ljubljani in nadaljeval začeto delo pri avguštincih. Morda je tudi zato odložil nadaljevanje oltarja pri uršulinkah.¹²³

18. avg. 1739 je dobil Robba na račun oltarja 200 gld.,¹²⁴ 20. aprila 1740 tudi 200 gld.,¹²⁵ nato pa še 100 gld.¹²⁶

26. aprila 1742 je prejel na račun oltarja 50 gld.¹²⁷ in 12. maja 1742 na račun nagrobnika 100 gld. Obljubil je, da bo dokončal oltar v začetku prihodnjega avgusta. 21. julija 1742 je prejel na račun nagrobnika še 40 gld.¹²⁸

Po prvi pogodbi, ki je bila sklenjena 27. maja 1729 na podlagi načrta, ki ga je napravil g. Giovanni Fusconi, sem bil primoran iti takoj v Benetke, da kupim potrebni marmor ter začnem z delom. In ko sem z delom že precēj napredoval, so mi ga čez eno leto čč. matere uršulinke ustavile in prepovedale, da bi ga nadaljeval. In bil sem primoran tako po čč. materah uršulinkah kakor po velerodni gospe Schellenburgovi, dobrotnici, da napravim drug načrt, in ko sem ga naredil, se je sklenila sedanja pogodba. Ker pa je moralo biti vse delo po mojem načrtu večje, sem moral iti zopet v Benetke, da kupim drug marmor, ker nisem mogel rabiti prvega, ki je bil premajhen.

Tako sem tudi moral kupiti en kos afrikanskega marmorja, da sem zvezal štiri afrikanske stebre, ker so bili prekratki, in katere so v smislu pogodbe dolžne dati čč. matere uršulinke. Ta afrikanski kos stane v Benetkah, kakor je razvidno iz pobotnice, 165 benečanskih dukatov, kar da

nemških gld. 204'36

21. avg. 1743 je predložil Robba samostanu naslednjo specifikacijo stroškov in del, ki so se izvršila preko načrta in pogodbe pri oltarju v uršulinski cerkvi:

prevoz iz Benetk v Trst stane gld. 10'34

in iz Trsta do Ljubljane gld. 51'19

Imenovani kos stane s prevozom gld. 266'29

Ker sem porabil za vezanje vseh štirih stebrov približno polovico tega, kar stane, morajo čč. matere uršulinke plačati še gld. 133'14^{1/2}

Za stroške, ki sem jih imel, da sem prežagal in dodal vse štiri kose imenovanim štirim stebrom, računam gld. 10'—

Da sem zboljšal prvo stopnico in jo napravil bolj udobno za duhovnika, to je, da sem jo razširil in stavil vmes afrikanski marmor — in sicer z namenom, da stopi bolj v oči in tvori okrasek, ki ga načrt nima, računam gld. 40'—

Ker so v načrtu kapiteli goli in sem jih jaz napravil v obliki olivnih listov, da stopijo bolj v oči, ter sem pri pozlačevanju varčeval z zlatom, računam za to navršno delo gld. 15'—

Za druga dodana dela iz genoveškega marmorja, to je dve angelski glavici, ki sem ju napravil v antependiju v večji okras, ker jih načrt nima, računam gld. 6'—

Za druge dodatke iz genoveškega marmorja, to je dve angelski glavici pod grbom in »picalgio« (?) pod sredo velikega okvirja, z izpremembo istega pod Vero, v večji okras in zaradi večje proporcije, in za školjke slike iz trdega kamna (?), kar načrt nima, računam gld. 25'—

Ker sem obvezan v smislu pogodbe, da napravim kipe v naravni velikosti, in ker so mi rekli, da bi bili premajhni za tako velik oltar, sem jih napravil za pol čevlja večje in sorazmerno tudi širše in debelejše; za to navršno visokost, širokost in debelost, računam, ker je bilo pri vsakem precēj več dela, za vsak kip 24 gld.

Za vseh sedem torej gld. 168'—

Prepeljave so se izvršile na moje stroške. Ko je delo že toliko napredovalo, sem dal s svojimi vozmi in konji zapeljati marmorne dele v samostan preč. uršulink, kamor sem dal zapeljati ves imenovani oltar, razen 10 do 12 vozov, ki so jih dale preč. matere, ker je meni manjkalo konj. In ko je prišel čas, da se postavi v cerkvi na določenem kraju, sem dal znova naložiti imenovani marmor na voz z dvema kolesoma ter ga potegniti s pomočjo delavcev iz samostana v cerkev na določen

¹²⁰ DS, 1902, p. 731.

¹²¹ Anali v uršulinskem arhivu.

¹²² Pobotnica istotam.

¹²³ Anali istotam.

¹²⁴ Pobotnica istotam.

¹²⁵ " "

¹²⁶ " "

¹²⁷ " "

¹²⁸ " "

kraj. Dal sem ga zvezati, potegniti kvišku na določeno mesto, pri čemer sem rabil 12, včasih 4 ali 6 delavcev, kakor je bilo pač potrebno gledé na težo in velikost marmornih kosov.

Ker so v smislu pogodbe dolžne nositi vse te stroške preč. matere uršulinke in ker sem jih poravnal jaz, mi jih bodo morale plačati

v znesku gld. 320—

Preč. gospa dobrotnica Schellenburg mi je obljubila, da mi bo prav vse povrnila z darilom, ne samo škodo, ki sem jo imel radi izpremembe prvega načrta in pogodbe, in me je prosila, naj vse dobro in temeljito izvršim ter okrasim, da bo kolikor mogoče stopilo bolj v oči, zato pa da bom čisto gotovo zadovoljen z darilom. To sem vedno pripravljen priseči.

Da ustrezem želji preč. mater uršulink, jim dajem na prosto voljo, da mi izplačajo ta denar ali z darilom ali s plačilom. Ker so preč. matere uršulinke dolžne, da mi dajo afrikanski ter beli in rumeni marmor, da izvršim grob blag. gospe dobrotnice, in ker sem ta marmor dal jaz, mi bodo morale plačati gld. 4632

Druga mala dela in popravila, ki sem jih naredil za samostan, odpuščam zaradi vljudnosti in ljubeznivosti, ki sem jih prejel od blag. in preč. mater. — Ljubljana, 21. avgusta 1743. — Francesco Robba, scultore et architetto.¹²⁹

Maja 1742 je Robba obljubil, da bo dovršil oltar v začetku prihodnjega avgusta, toda šele 1744 se je delo spet nadaljevalo. V juliju so tlakovali sakrarij z marmorjem in cerkev s kamenitnimi ploščami. Odpravili so stari nagrobnik ustanoviteljev in postavili novega.¹³⁰ Vse to je izvršil Robba.

9. maja 1744 je prejel Robba na račun oltarja 150 gld. Istega dne tudi 100 učinkovitih ogrskih denarjev za delo, ki ga je izvršil preko načrta in pogodbe¹³¹ in ki je navedeno v specifikaciji.

Za tlak v sakrariju je Robba računal 400 gld. 40 kr. Od tega je prejel sam 327 gld. 18 kr., ostanek 82 gld. 22 kr. pa 3. nov. 1744 Ludovik Bombasi,¹³² ki je gotovo Robbi samo pomagal pri tem delu, ker je bil sicer samostojen mojster.

Stroški za tlak v cerkvi so znašali 738 gld. 50 kr. 1 vin.¹³³

Oltar z vsem drugim je bil dovršen 20. okt. 1744. Stal je 11.136 gld. 39 kr.¹³⁴

Na dan sv. Uršule se je obhajala slovesnost v proslavo novega oltarja. Službo božjo je imel, v juliju istega leta imenovani, novi generalni vikar Karel Peer.

Ker je bil sedaj postavljen tudi oltar, se je 17. julija 1749 cerkev javno posvetila. Obred je izvršil škof Ernest Amadej grof pl. Attems.¹³⁵

Dne 3. febr. 1730 je tožil Janez Serin Robbo kot Mislejevega zapuščinskega oskrbnika zaradi dolga v znesku 400 gld. s prošnjo, da se radi njegove bolehnosti izvrši položitev prisege v njegovem stanovanju dne 6. febr. Sodišče je prošnji ugodilo.¹³⁶

Dne 17. febr. se je vršila razprava v tej zadevi. Serin dá prečitati zapis o prisegi dne 6. febr. Robba priznava, da je treba dolg v znesku 400 gld. plačati, navaja pa, da je našel v zapuščini neko profiterjatev od 9. nov. 1725. Serin ugotavlja, da profiterjatev še ni likvidna. Sodišče ugotovi tožbenemu zahtevku Serina na 400 gld., prav tako glede 50 gld., zaradi katerih se je istočasno vršila razprava.¹³⁷

Dne 17. marca toži Janez Serin Robbo zaradi dolga v znesku 100 gld. s 6% zamudnimi obrestmi. Serin da je namreč na račun Luke Misleja izplačal nekemu njegovemu prijatelju N., kamnoseku v Benetkah, v marcu 1725. leta 600 liber ali 120 gld. nemške veljave. Mislej mu je 20 gld. vrnil, drugih 100 pa obljubil plačati čimprej. Ker je njemu samemu udeležba na razpravi neprilichna, pooblasti solicatorja Jelouška. Končno predlaga Serin za Robbo zapor v mestnem stolpu, če ne plača.¹³⁸ Dne 7. julija Robbe v zadevi 100, oz. 400 gld. ni bilo k razpravi, zato ga je sodišče zamudno obsodilo na plačilo 100 gld. s 6% obrestmi, zaradi 400 gld. pa na zapor v stolpu, dokler ne plača.¹³⁹ Dne 18. avgusta pa prosi Robba v zadevi 400, oz. 100 gld., na katere je bil dne 7. julija zamudno obsojen, naj se Serin povabi pred sodišče, medtem pa naj se sklep suspendira.¹⁴⁰

Dne 18. okt. 1731 je umrla Robbova žena Terezija, stara šele 30 let. Dne 3. junija 1732 pa se je Robba poročil drugič, in sicer z Ano Marijo Petterman, hčerjo Matije Pettermana. Poročil ju je generalni vikar dr. Jakob Schilling v uršulinski cerkvi. Tudi iz tega zakona se je rodilo več otrok, ki pa so večinoma kmalu pomrli. Matija Frančišek Ks. se je rodil 15. febr. 1733. Boter mu je bil ljubljanski zvonar Gašper Franchi. Marija Neža se je

¹²⁹ Akt istotam.

¹³⁰ Anali istotam.

¹³¹ Pobotnica istotam.

¹³² " "

¹³³ " "

¹³⁴ Anali istotam.

¹³⁵ Anali istotam.

¹³⁶ G. P. 1730, p. 138, 139.

¹³⁷ I. c., p. 139—140.

¹³⁸ I. c., p. 142—143.

¹³⁹ I. c., p. 152—153.

¹⁴⁰ I. c., p. 156—157.

rodila 1. jan. 1734, umrla 8. aprila 1736. Marija Terezija 11. sept. 1735. Nepomucena Jozefa 9. jan. 1737, umrla 26. febr. 1738. Nikolaj Jožef 8. dec. 1738. Marija Antonija 16. junija 1741, umrla 17. maja 1742; pokopali so jo pri sv. Petru. Vincencij Fererij Fortunat 12. julija 1743. Marija Antonija II. 13. julija 1745. Gregor Peter Regelat 17. marca 1748, umrl 27. dec. 1748; pokopan je pri sv. Petru. Odtlej se ne hrani noben podatek več v farnih maticah o Robbovi družini v Ljubljani.¹⁴¹

O drugi Robbovi ženi Ani Mariji, rojeni Petterman, ni znanega nič drugega kot to, da je 27. okt. 1744 tožila pri mestnem sodišču Urbana Wreiderja zaradi obrekovanja, češ da je imela, preden se je poročila, nezakonskega otroka. Zahtevala je, da naj toženec v 14 dneh doprinese dokaz resnice, v nasprotnem primeru pa naj mu sodišče naloži silentium perpetuum in naj ga zasliši. Sodišče določi dan zaslišanja na 17. nov.¹⁴² Dne 4. dec. prosi tožiteljica za obnovitveni narok v isti zadevi. Sodišče ga določi na 10. dec.¹⁴³ Pri razpravi dne 15. jan. 1745 je Wreider tožbi ugovarjal in izjavil, da je pripravljen priseči, da ni tega nikdar govoril. Sodišče sklene, da mora tožiteljica dokazati, da jo je toženec res obrekoval.¹⁴⁴

Meseca julija l. 1732. je postavil Robba v — tedanji jezuitski — cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani véliki oltar, in sicer samo spodnji del s tabernakljem. Nastavek bi imel izvršiti pozneje — v ta namen so istočasno položili že temelj — vendar pa do tega ni prišlo. Oltar je dobil naslikan nastavek na steno kora. Oltar, ki je ves iz raznobarvnega marmorja, je izdeloval Robba štiri leta in zaslužil po pogodbi 2900 gld. Od Cirhaimove imovine so vzeli malone 2000 gld., drugo je plačala cerkev sama.¹⁴⁵ Oltar je signiran in datiran FRANC. ROBBA. VEN. INVEN. ET. FAC. 1732.

Mislej je zapustil svojemu zetu med drugimi tudi hišo na Starem trgu pri sv. Florijanu, ki pa je bila v tako slabem stanju, da je imel magistrat za potrebno, izdati Robbi dne 9. aprila 1735 odredbo, v kateri ga poziva, da mora hišo popraviti še to leto in najmanj v šestih tednih pričeti z delom. Hiša da je že napol razpadla in je krita z deščicami, radi česar ni samo za mesto neprijemna, ampak je tudi nevarnost zaradi ognja. Zato mora hišo podreti in pozidati, jo obokati, opremiti z zidanim opažem in jo pokriti z opeko. Če ne, bo

prišla na javno dražbo in se bo prodala prvemu, ki jo bo pripravljen popraviti. Če pa ne bo kupca, jo bo za ceno, izklicano na dražbi, kupil magistrat, da se odvrne nesreča in torej v korist splošnosti. Zabiča mu, da se mora te odredbe držati in jo izvršiti.¹⁴⁶ Vendar se Robba te odredbe ni držal in je ni izvršil, marveč je po dveh in pol mesecih, dne 27. junija, prosil magistrat za odlog do prihodnje spomladi, češ da je zidarski material letos predrag in ga ni niti dobiti. Magistrat mu podaljša rok do prihodnjega sv. Jurija.¹⁴⁷ Toda Robba tudi spomladi 1736 še ni pričel z delom, odlašal je z njim tudi vse leto 1737 in 1738 — zato mu je magistrat z odredbo dne 20. dec. 1738 ponovno naložil, da mora spomladi prihodnjega leta popraviti hišo.¹⁵⁰ Toda tudi ta magistratova odredba ni zalegla, Robba je odlašal dalje do l. 1748, ko se je začela zaradi razpadajoče hiše razburjati že tudi sosedu Ana Marija vd. Tonitsh, ki je dne 8. junija 1748 poročala mestnemu sodišču, da je imenovana hiša tako razdrta, da se bo vsak trenutek zrušila — zato prosi magistrat, naj ne izvrši samo ogleda, ampak naj tudi Robbi naloži, da naj hišo čimprej popravi in spravi v red. Sodišče je določilo narok 12. junija.¹⁵¹ Dne 25. junija je Robba pri mestnem sodišču prosil, naj se dá hiša ceniti po izkušenih ljudeh in naj se prvemu najboljšemu kupcu, ki jo bo hotel popraviti, prodá. Sodišče je določilo za cenilce Primoža Felicijana Walandta, Jožefa Karla Penitsha, mestnega stavbenika Janeza Jurija Schmidta ter dva tesarska mojstra.¹⁵² Istočasno je magistrat na prošnjo Ane Marije vd. Tonitsh izdal Robbi nálog, naj v določenem roku prične s popraviljanjem hiše, sicer se bo postopalo proti njemu z ostrejšimi sredstvi in se bo od njega zahtevalo povračilo morebitne škode.¹⁵³ O nadaljnji usodi te hiše izvemo iz pravde med Robbo in Frančiškom Perrom, o kateri nam bo govoriti pozneje.

Dne 30. nov. 1738 je prejel med drugimi tudi Robba od mestne občine v užitek njivo pod števil. 82, ki je bila prosta, proti vestnemu odrajtovanju obrtnega davka.¹⁵⁴

¹⁴⁶ G. P. 1735, p. 49.

¹⁴⁷ l. c., p. 77.

¹⁵⁰ l. c. 1738, p. 137.

¹⁵¹ l. c. 1748, p. 164.

¹⁵² l. c., p. 174. Janez Jurij Schmidt je posloval v Ljubljani kot zidarski mojster okoli l. 1730.—1760. L. 1732. je n. pr. napravil model za vojašnico pri sv. Petru, ki pa se ni zidala po tem modelu. (Viktor Steska, Naši stavbarji minule dobe, ZUZ 1923, p. 7.)

¹⁵³ l. c., p. 175.

¹⁵⁴ l. c. 1738, p. 114.

(Dalje.)

¹⁴¹ DS, 1902, p. 677.

¹⁴² G. P. od 8. julija 1740 — 3. dec. 1750.

¹⁴³ l. c.

¹⁴⁴ l. c.

¹⁴⁵ DS, 1902, p. 681.

FRANCESCO ROBBA

DR. ANTON VODNIK

Arhivalna študija.

(Nadaljevanje)

Dne 8. avg. 1739 je predložil Robba magistratu račun v znesku 64 gld. 27 kr. 2 vin. za dobavo kamenitih plošč za utrdbo pred vicedomskimi vrati, oz. kapucinskim samostanom.¹⁵⁵ Denar je prejel 11. avg. istega leta.¹⁵⁶

Dne 12. jan. 1740 sta vložila Robba in njegova žena Ana Marija pri mestnem sodišču zadolžnico, glasečo se na 400 gld., katere jima je posodil grof Jurij Sigmund pl. Liechtenberg, s prošnjo, da naj se ista zabeleži v zemljiški knjigi.¹⁵⁷

Dne 30. jan. istega leta je tožil Matija Christian pri mestnem sodišču Robbo kot zapuščinskega oskrbnika po Misleju zaradi dolga 75 gld. 27 kr., in sicer na podlagi zadolžnice z dne 25. avg. 1711, od pokojnega Misleja izdane pokojnemu Wornusu. M. Christian zastopa opatici, oz. samostana v Škofji Loki in Ljubljani, odnosno dve redovnici, rojeni Wornus, kot dedinji zapuščine po M. Wornusu. Christian je zahteval, naj mu Robba plača s 6% obrestmi v teku 8 dni, sicer bo rubežen.¹⁵⁸ Dne 11. marca je zahteval, naj plača v treh dneh,¹⁵⁹ dne 11. maja, da mora plačati še isti dan.¹⁶⁰ Dne 20. julija je prosil Robba pri mestnem sodišču, da se določi narok glede zaslišanja v tej zadevi, medtem pa naj se vse zahteve suspendirajo. Sodišče določi 8. avgust.¹⁶¹ Dne 13. avg. je prosil Christian pri mestnem sodišču za obnovitveni narok v isti zadevi. Sodišče določi 9. sept.¹⁶² Dne 17. sept. je Christian ponovno prosil za obnovitveni narok. Sodišče določi 7. nov.¹⁶³ Dne 7. nov. se je vršila razprava, pri kateri je sodišče sklenilo, da stopi odlok z dne 11. maja v veljavo.¹⁶⁴ Dne 16. nov. je zahteval Christian, da mu plača Robba v 14 dneh, sicer bo rubežen. Sodišče izda tozadevni nalog.¹⁶⁵ Dne 19. jan. 1741 je sodišče sklenilo, da mora Robba tožitelju dolg 75 gld. 27 kr. s 6% obrestmi plačati takoj, če ne, bo rubežen.¹⁶⁶ Dne 26. jan. je prosil Robba pri sodišču za narok glede terjatve in da naj se medtem vse druge zahteve suspendi-

rajo. Sodišče določi 27. febr.¹⁶⁷ Dne 16. febr. se je Christian v isti zadevi obrnil na sodišče, ki ga je opozorilo na sklep z dne 26. jan.¹⁶⁸ Dne 10. marca je prosil Christian za obnovitveni rok, ki ga je sodišče določilo na 24. marec.¹⁶⁹ Prav tako je prosil za obnovitveni narok dne 28. marca. Sodišče ga je določilo na 21. april.¹⁷⁰ Pri razpravi, ki je sledila, je Robba ugovarjal, da znaša dolg radi pobotanja samo še 66 gld. 52 kr. Christian ugovarja, da kompenzacija tu ni dopustna, ker Mislejeva terjatev ni likvidna, in ker je zadolžnica datirana 25. avg. 1711, protipostavka pa je od 2. dec. Sodišče sklene, da je dekret od 19. jan. lahko izvršljiv. Robba apelira, apelacija se sprejme.¹⁷¹ Pravda se je nadaljevala. Dne 15. aprila 1744 je tožil Andrej Radesskhini, ki je postal medtem blagajnik in pravni zastopnik Wornusovih dedičev, pri mestnem sodišču Robbo, da mora takoj plačati dolg 75 gld. 27 kr. s 6% obrestmi, sicer bo rubežen. Sodišče je izdalo Robbi tozadevni nalog.¹⁷² Dne 6. avg. je nastopil Radesskhini pri sodišču v isti zadevi proti Robbi. Sklep sodišča se je glasil: ker se Robba ni brigal, da bi izvršil dane mu náloge in tožitelju plačal dolžno vsoto, zato naroča sodišče mestnemu sodniku Jožefu Hueberju, da izvrši eksekucijo za prosilca.¹⁷³

Dne 6. marca 1742 je tožil Robba pri mestnem sodišču zidarskega mojstra Candida Zullianija na plačilo dolga v znesku 147 gld. s 5% obrestmi, v 14 dneh, in sicer na podlagi zadolžnice od 31. jan. 1742.¹⁷⁴ Dne 2. aprila je prosil Robba za obnovitveni narok v isti zadevi. Sodišče določi 27. april.¹⁷⁵ Dne 27. aprila je bil Zulliani zamudno obsojen na plačilo.¹⁷⁶ Dne 12. maja Robba zahteva, da mu

¹⁶⁷ l. c., p. 16.

¹⁶⁸ l. c., p. 24.

¹⁶⁹ l. c., p. 38.

¹⁷⁰ l. c., p. 45.

¹⁷¹ l. c., p. 63—64.

¹⁷² l. c. 1744, p. 55.

¹⁷³ l. c., p. 105.

¹⁷⁴ l. c. 1742, p. 63—64. Candido Zulliani, stavbar, je bil od l. 1735. ljubljanski meščan. Zidal je trnovsko cerkev v Ljubljani l. 1753., l. 1748. je napravil načrt za vojašnico pri sv. Petru, l. 1754. je pa priredil tamkajšnji lazaret za vojašnico. Za nameravano novo gledališče je izdelal l. 1756. model. Izvršitev se mu ni poverila. L. 1763. je izgotovil proračun za povišanje smleške graščine na II. nadstropje. (l. c., p. 7.)

¹⁷⁵ l. c., p. 81.

¹⁷⁶ l. c., p. 113—114.

¹⁵⁵ l. c. 1739, p. 113—114; mestna računska knjiga 1739.

¹⁵⁶ Mestna računska knjiga 1739.

¹⁵⁷ G. P. 1740, p. 19.

¹⁵⁸ l. c., p. 23.

¹⁵⁹ l. c., p. 47.

¹⁶⁰ l. c., p. 72.

¹⁶¹ l. c., p. 101.

¹⁶² l. c., p. 120.

¹⁶³ l. c., p. 131.

¹⁶⁴ l. c., p. 146—147.

¹⁶⁵ l. c., p. 150.

¹⁶⁶ l. c. 1741, p. 13—14.

plača Zulliani v 14 dneh, sicer bo rubežen. Sodišče izda tozadevni nalog.¹⁷⁷ Dne 26. junija zahteva Robba, da mu plača v 8 dneh,¹⁷⁸ dne 10. julija, da mu plača v treh dneh.¹⁷⁹ Dne 18. julija je prosil Zulliani, da se določi narok za sodnijsko poravnavo pri mestnem sodišču dne 27. aprila zahtevanih 147 gld. Sodišče določi 3. avgust.¹⁸⁰ Dne 7. junija 1743 je Robba zopet tožil Zullianija, da mora takoj plačati, sicer se bo izvršba brezobzirno izvršila,¹⁸¹ prav tako ga je tožil dne 26. nov. 1743,¹⁸² 28. aprila 1744¹⁸³ in dne 16. aprila 1745.¹⁸⁴

Dne 15. okt. 1742 se je Robba obrnil do mestnega sodišča v naslednji zadevi: Uršula Toffant, kot dedinja po svojem pokojnem možu Mihaelu Toffantu, je trdila ustmeno pred mestnim sodnikom, da je bil Robba njenemu pokojnemu možu dolžan 50 gld. Zato Robba prosi mestnega sodnika, naj ga zasliši, ker »nihče ne more biti obsojen, ne da bi bil zaslišan«. Dotlej pa naj se izvršba ustavi. Sklep je vseboval naročilo mestnemu sodniku Volusiusu, naj Robbo nemudoma, kakor ta zahteva, zasliši in dotlej vsak nadaljnji nalog ali izvršbo ustavi.¹⁸⁵ S sklepom sodišča dne 13. dec. 1742 bi bil moral Robba deponirati pri sodišču 50 gld.¹⁸⁶ Zato je Robba dne 15. dec. prosil pri sodišču za narok zaradi ugovora. Sodišče je določilo 11. jan. 1743.¹⁸⁷ Pri razpravi dne 11. jan. 1743 je Uršula vd. Toffant izvajala tole: Robba je bil njenemu možu dolžan 100 gld. Zato je Robba zastavil srebrnino in poslal pozneje na račun 50 gld. Nekaj dni nato je njej sporočil, naj mu prinese srebrnino, da ji bo plačal ostanek. Ko jo je prinesla, je dejal, naj pride čez nekaj dni, potem da ji bo plačal. Medtem je pustila srebrnino pri njem. Ko je čez nekaj časa prišla, ni dobila ne enega ne drugega. Nato je tožila pri mestnem sodišču in dosegla sodbo (13. dec. 1742), da naj Robba ali srebrnino deponira pri sodišču ali plača. Robba je ugovarjal, da bi ga ne smelo mestno sodišče obsoditi za več kakor 30 gld., dalje je zanikal, da bi bil Uršuli Toffant qua Uršuli Toffant česa dolžan. Sodišče potrdi sodbo prve instance z dne 13. dec. 1742. Robba apelira, apelacija se ne pripusti.¹⁸⁶ Dne 14. jan.

je prosil Robba za narok glede sodbe, da mora zastavljeno srebrnino v treh dneh deponirati ali plačati 50 gld. in predlagal, naj se medtem vse nadaljnje zahteve suspendirajo. Sodišče je določilo 22. jan.¹⁸⁸ Dne 16. jan. je prosila Uršula Toffant, naj se na 22. jan. določeni narok preloži na 21. jan.¹⁸⁹ Pri razpravi dne 21. jan. je Robba uveljavljal ugovor nepristojnega tožitelja — da ga ona ni upravičena tožiti na plačilo dolga, ki ga je dolgoval njenemu možu, ker ni ugotovljeno, da je ona dedinja. Oporoke ni bilo in živi tudi še sestra pokojnika - zapustnika. Uršula Toffant pa se je sklicevala na to, da je Robba 50 gld. njej že plačal in zastavil srebrnino pri njej ter da uveljavlja prepozno ta ugovor. Sklep sodišča je Robbovemu ugovoru vendar v toliko ugodil, da je moral v treh dneh pri sodišču deponirati zastavni predmet, oz. dolžno vsoto, ne je pa njej osebno izplačati.¹⁹⁰ Dne 24. jan. je prosil Robba za narok glede sodbe z dne 21. jan. 1743. Sodišče določi 8. marec.¹⁹¹

Dne 26. sept. 1742 je predložil Robba magistratu račun v znesku 24 gld. za dobavo kamenitih plošč pri utrdbi pred kapucinskim samostanom.¹⁹²

Dne 4. julija 1743 je sklenil Robba s Frančiškom Jakobom Ranilovičem, mestnim blagajnikom, pogodbo glede novega kamenitega vodnjaka pred mestno hišo s pridržkom, da jo magistrat odobri. Pogodba obsega naslednje točke:

1. Se zavezuje Robba, da postavi na istem kraju pred mestno hišo, kjer stoji sedaj stari vodnjak, novega, in sicer bazen iz navadnega marmorja, tri figure z njih znaki v naravni človeški velikosti, visoke 5 čevljev, postamente iz genoveškega marmorja, naposled pa obelisk iz rdečega domačega marmorja, brez krogel na vrhu in brez podstavka visok 20 čevljev — vse po priloženem načrtu in določeni meri. Vodnjak bo s postamentom vred visok 35 čevljev in širok 18 čevljev. Robba oskrbi tudi kamenite stopnice in nove ogelne kamne. Vse pa mora biti iz trdega kamna. Kroglo na vrhu obeliska in tri vodne cevi preskrbi blagajnik sam.

2. Se zavezuje blagajnik, da bo Robbi za novi, po načrtu izdelani vodnjak izplačal 2400 gld. in sicer proti pobotnici 600 gld. takoj, drugo v obrokih: dne 5. jan. 1744. leta 450 gld., 5. julija 1744. leta 450 gld., 5. jan. 1745. leta 450 gld., poslednji obrok 450 gld. pa po končanem delu. Robbovo delo pa mora ustrezati obrokom.

¹⁷⁷ I. c., p. 125—126.

¹⁷⁸ I. c., p. 158—159.

¹⁷⁹ I. c., p. 169—170.

¹⁸⁰ I. c., p. 175.

¹⁸¹ I. c. 1743, p. 106.

¹⁸² I. c., p. 220.

¹⁸³ I. c. 1744, p. 61.

¹⁸⁴ I. c. 1745, p. 133—134.

¹⁸⁵ I. c. 1742, p. 263.

¹⁸⁶ I. c. 1743, p. 7—8.

¹⁸⁷ I. c. 1742, p. 304.

¹⁸⁸ G. P. od 8. julija 1740 do 3. dec. 1750.

¹⁸⁹ I. c.

¹⁹⁰ I. c.

¹⁹¹ G. P. 1743, p. 20—21.

¹⁹² I. c. 1742, p. 242; Mestna računska knjiga 1742.

3. Je dolžan Robba preskrbeti sam na svoje stroške vse za delo potrebne zidarje, delavce, apno, železo, svinec, vsakovrstne odre, vrvi, skratka vse, kar je za delo potrebno.

4. Obljubuje blagajnik v imenu magistrata, da mu preskrbi o sv. Jakobu izpraznjeno mesto v svetu 24 zunanjih svetovalcev, da bo postavil vodovodne cevi in napeljal vodo v vodnjak in da bo prevzeto delo izgotovil s posebno pridnostjo ter v dogovorjenem času.

5. Pogodba naj se predloži magistratu, da jo odobri, in vicedomu, da jo potrdi.

Vse pa zvesto in brez varanja ter s poroštvom »Landschadenbunda« za Kranjsko.

Dne 8. julija je magistrat pogodbo odobril in potrdil.¹⁹³

Dne 9. julija 1743 je prejel Robba prvi obrok 600 gld.,¹⁹⁴ drugega 18. febr. 1744,¹⁹⁵ tretjega 15. dec. 1744,¹⁹⁶ četrtega 13. junija 1747,¹⁹⁷ petega in zadnjega 5. okt. 1747.¹⁹⁸

Dne 25. julija, o sv. Jakobu l. 1743. je bil Robba sprejet v zunanji svet.¹⁹⁹

Kakor vidimo na podlagi izplačevanja obrokov, Robbovo delo ni ustrezalo obrokom, določenim v pogodbi, marveč se je zavlačevalo. Med tretjim in četrtim izplačanim obrokom je presledek dveh in pol let, dočim je bil v pogodbi določen samo na pol leta, tako da bi morala biti četrti — predzadnji — in zadnji obrok izplačana že l. 1745. in bi temu primerno moralo biti tudi delo dovršeno istega leta. Toda tudi l. 1747., ko je prejel Robba zadnji obrok na račun pogodbene vsote, vodnjak še ni bil postavljen. Ker je Robba stroške pre nizko kalkuliral, je prišel v denarne stiske, varal se je tudi glede obsega dela, poleg tega ga je l. 1745. doletela nesreča, da se je na transportu iz Benetk v Trst potopil za vodnjak naročeni marmor.

Dne 7. okt. 1745 je Robba v tej zadevi poročal magistratu tole:

Beli geneveški marmor, obstoječ iz treh kosov, ki ga je bil on kupil v Benetkah, se je vozil iz Benetk proti Trstu. Približno eno uro pred Trstom je nastal na morju vihar in se je ladja razbila. Delavci so se komaj rešili v pripravljen čoln, krmar pa se je, ko je hotel rešiti svojega sedem-

letnega sinčka, z ladjo vred potopil. Radi te nesreče je Robba utrpel škodo 83 cekinov, kot kaže priloga A in B, in sicer brez izdatkov za dvakratno potovanje, ki ga je bil zaradi vojne zastonj napravil.

Ker bi sicer ne mogel izvršiti tozadevno sklenjene pogodbe, zlasti pa, ker tukajšnje ljudstvo in posebno še magistrat po navadi dobrohotno in očetovsko sklepa pogodbe — zato upa, da bodo gospodje usmiljeni in ga ne bodo skušali pahniti v nesrečo, marveč da bodo škodo, ki se je bila zgodila brez njegove krivde, ugodno presodili in nadomestili s primerno dobavo mestnega računskega urada, da bo tako mogel delo pospešiti in ga kar najbolj umetniško dovršiti.

Magistrat je odločil: Kakor hitro bo prišlo iz Benetk poročilo, da je za omenjeno delo potrebni marmor na mestu, naj se izplača prosilcu za prevzem tega marmorja proti potrdilu 83 efektivnih cekinov, ne da bi se mu ta znesek odtrgal od pogodbene vsote.²⁰⁰

V smislu tega odloka je prejel Robba 83 efektivnih cekinov — 352 gld. 45 kr. — dne 20. dec. 1746,^{201a} dalje je prejel, ker se je bil marmor med tem podražil, še 22 cekinov — 97 gld. 6 kr.^{201b}

Dne 27. julija 1745 je prosil Robba magistrat, da mu dovoli zamenjati njegovo njivo z njivo pokojnega g. Zauna pod števil. 9. Magistrat mu dovoli.²⁰²

Dne 31. avg. 1745 je prejel Robba od magistrata 200 gld. za delo v kapeli sv. Jurija (sedaj Marijini) v ljubljanski stolnici, in sicer pri oltarju Matere božje. Robba je tlakoval kapelo z rdečimi, belimi in črnimi marmornatimi ploščami, napravil stopnico iz črnega marmorja pri vhodu v kapelo in stopnice iz rdečega marmorja pri oltarju, obložil predelo oltarja z rdečim, belim in črnim marmorjem, na sredi kapele pa je napravil pokrov grobnici, namenjeni ubožnim meščanom, iz črnega marmorja in ga okrasil z vložnimi simboli smrti iz belega marmorja. Na sredi pokrova je mrtvaška glava, na straneh pa prekrizane mrtvaške kosti. Pokrov nosi letnico 1744.²⁰³ Grobnica je še danes na istem mestu.

Dne 19. okt. 1745 je prejel Robba 67 gld. za dobavo kamenitih plošč za utrdbo pred vicedomskimi vrati.²⁰⁴

¹⁹³ Letopis Matice Slov. 1885, p. 216 sl.; DS, 1902, p. 732—733.

¹⁹⁴ Pobotnica v ljubljanskem mag. arh.

¹⁹⁵ Pobotnica istotam.

¹⁹⁶ " "

¹⁹⁷ " "

¹⁹⁸ Pobotnica istotam.

¹⁹⁹ G. P. 1743, p. 130.

²⁰⁰ l. c. 1745, p. 296—297; Akt v ljubljanskem mag. arh.

^{201a} a) Pobotnica v lj. mag. arh.;

^{201b} b) Mestna računska knjiga 1746, p. 39.

²⁰² G. P. 1745, p. 230.

²⁰³ l. c., p. 272—273; Mest. rač. knjiga 1745, p. 77; račun in pobotnica v lj. mag. arh.

²⁰⁴ G. P. 1745, p. 303; račun in pobotnica v lj. mag. arh.

(Dalje prihodnjič.)

FRANCESCO ROBBA

DR. ANTON VODNIK

Arhivalna študija.

(Nadaljevanje)

Dne 11. maja istega leta je napravil Robba na magistrat vlogo, da se mu podeli po pokojnem Mačku izpraznjeno mesto stavbenika, da ga ne zasede kak tujec. Svojo prošnjo je opiral na sledeče razloge, ki so zanimivi tudi radi novih podatkov, ki jih vsebujejo.

1. Se je v Italiji učil in v redu izučil ne samo kiparstva, ampak tudi stavbarstva, tako da nima nobenega pomisleka, podvreči se izpitu.

2. Se ni samo tukaj na Kranjskem, marveč tudi na Koroškem i Hrvatskem izdajal poleg kiparja tudi za stavbenika in so ga kot takega tudi smatrali, kakor je razvidno iz prilog pod A., B., C., D., E., F., G., H. ... Pri postavljanju temeljev za oltarje, javne kipe — tu misli pač na oba spomenika sv. Janeza Nepomuka — in vodnjak ni nikoli potreboval kakega stavbenika. Da, kar je še več, tudi zidarska dela, ki so jih bili izvršili tukajšnji zidarji, odnosno stavbeniki, in ki so se, ker so bila slabo napravljena, kmalu po izvršitvi podrla, je on na novo in trdno postavil, kar je razvidno iz priloge K.

3. Je član, in sicer ta čas načelnik zadruga tukajšnjih kiparjev, odnosno zidarjev in stavbenikov.

4. Ni nič novega, da je kdo kljub temu, da se zidarske obrti ni v redu učil, lahko zidarski mojster. Kaj je bil namreč Martenuzzi, kaj Bibiena, kaj sedanji goriški stavbenik, ki je po poklicu kipar in je vendar obenem stavbenik²⁰⁵, in kaj je bil končno poprej ta ali oni izmed tistih, ki so sedaj tukaj stavbeniki?

²⁰⁵ Carlo Martenuzzi je zgradil med drugim sedanje bogoslovno semenišče v Ljubljani, ki so ga gradili od l. 1708. do 1717. Napravil je tudi osnutek za novo stolnico, ki pa je bil odklonjen. (Viktor Steska, ZUZ, 1923, p. 6.) Bibiena (Galli da Bibiena) je umetniška družina 17. in 18. stoletja iz Bologne. Izredni pomen te družine je v tem, da se je osem članov te rodbine posvetilo eni in isti umetnostni panogi, namreč gledališki arhitekturi in scenični dekoraciji, in da so svojo umetnost, v kateri so izvajali zadnje konsekvence po Borrominiju in Pozzu ustvarjenega poznega baroka, razširili po vsej Evropi. Glavno središče njihove delavnosti je bil cesarski dvor na Dunaju; skoraj ni bilo dvora v Evropi, na katerem ne bi deloval vsaj en član rodbine. (Dr. Ulrich Thieme — dr. Felix Becker: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart. Verlag von Wilhelm Engelmann, Leipzig 1909, III. Bd., p. 596.) Kateri član rodbine utegne biti tukaj mišljen, se ne da ugotoviti, niti z verjetnostjo sklepati. — Katerega goriškega stavbenika ima Robba v mislih, mi ni znano.

Zato prosi magistrat, da mu dovoli izvrševati stavbarsko obrt tukaj in kjerkoli bi ga potrebovali, ter da ima lahko vajence, pomočnike in polirje, tako kot drugi tukajšnji stavbeniki.

Magistrat je njegovi prošnji ugodil, opomnil ga je samó, naj bo z drugimi mestnimi stavbeniki v dobrih odnošajih in ga opozoril na to, da naj toliko časa ne sprejema novih vajencev, kolikor časa se morejo dobiti sposobni vajenci, pomočniki in polirji, in da naj ne nadleguje naročnikov med občinstvom s kakimi neizkušenimi ljudmi.²⁰⁶

Dne 14. febr. 1746 je tožil Robbo lekarnar Frančišek Karel Weykhardt na plačilo dolga v znesku 41 gld. 33 kr., ki ga je napravil Robba na zdravilih. Sodišče je določilo narok 21. marca.²⁰⁷ Ker Robbe dne 21. marca ni bilo k razpravi, je bil zamudno obsojen na plačilo dolga s 6% obrestmi v 14. dneh.²⁰⁸

Dne 1. julija 1746 je predložil Robba magistratu račun za dobavo kamenja za tlakovanje trga pred magistratom v znesku 7 gld. 22 kr. Magistrat je taksiral račun na 7 gld., ki jih je Robba prejel dne 10. okt. 1746.²⁰⁹

Tudi l. 1748 vodnjak še ni bil dovršen. Da je mogel Robba delo sploh nadaljevati, je dne 31. okt. 1748 prosil magistrat, naj mu »bei gegenwertigen geldtlosen Zeiten« posodi par sto gld. proti obvezi, da bo magistratu na hipoteko — dokler ne bo kapital s 5% obrestmi plačan — dobavil toliko kamenja, s čimer mu gospodje ne bodo samo pomagali, ampak bodo tudi omogočili, da bo vodnjak preko zime toliko naprédoval, da se bo spomladi — 1749 — lahko postavil.

Magistrat je naročil blagajniku Frančišku Jakobu Raniloviču, naj izplača Robbi na zadolžnico 200 gld., kar se je zgodilo dne 5. nov.²¹⁰

Dne 21. febr. 1749 je tožil Robbo Jakob Christian Schmidt, lekarnar »zum goldenen Hirschen«, da mu v 14. dneh plača dolg na zdravilih v znesku 43 gld. 29 kr. s 6% obrestmi, sicer naj pride k zaslišanju. Sodišče izda tozadevni nalog.²¹¹

²⁰⁶ G. P. 1745.

²⁰⁷ l. c. 1746, p. 66.

²⁰⁸ l. c., p. 103—104.

²⁰⁹ l. c., p. 194; račun in pobotnica v lj. mag. arh.

²¹⁰ l. c. 1748, p. 282—283; mest. rač. knjiga 1750.

²¹¹ l. c. 1749, p. 64—65.

Dne 21. marca prosi Schmidt za obnovitveni narok v isti zadevi. Določi se 19. april.²¹² Dne 16. maja prosi Schmidt zopet za obnovitveni narok v tej zadevi. Robba naj pride ali sam k zaslišanju, ali pa naj informira o tem svojega nastavljenca, sicer se bo sodilo »in contumaciam«. Sodišče določi narok 7. junija.²¹³

Pri razpravi dne 7. junija Schmidt toži, Robba ugovarja — da lekarnar zahteva preveč. Navaja, da se je on, kakor hitro je bil zvedel, da je njegova žena brez njegove vednosti vzela pri nasprotni stranki različna zdravila, takoj obrnil na tožitelja in protestiral proti temu, da bi smel ta brez njegove vednosti kateremu izmed njegovih ljudi izročiti kako zdravilo. Kljub temu protestu pa je nasprotna stranka še večkrat dajala njegovi ženi zdravila. Zdravila je dolžan plačati le, v kolikor so bila izdana pred protestom.

Schmidt navaja, da v Robbovi navedbi čas ni označen; moral pa bi biti, da bi bilo mogoče vedeti, koliko zdravil je bilo izdanih pred protestom in koliko po protestu. Ve pa tudi, da je mož dolžan ženo preživljati.

Robba priznava, da je mož dolžan skrbeti za ženo in da k tej oskrbi spadajo tudi zdravila. Ker pa je zasledil nepokorščino — doslovno: nezvestobo — je bil upravičen protestirati.

Schmidt ugotavlja, da nasprotnik priznava, da je mož dolžan skrbeti ženi za zdravila. Recepti izkazujejo vse, kar je bilo zanj in za njegovo ženo izdanega na zdravilih pred protestom. Zato je njegova navedba brezpredmetna.²¹⁴

Dne 9. julija 1749 je izdal magistrat C. Zullianiju in Robbi enako se glaseča dekreta, s katerima jima je poveril nalogo, da poiščeta v območju ljubljanskega deželnega sodišča za zgradbo nove opekarne primeren prostor. Kraj bi naj ne ležal predaleč izven mesta, da ne bi radi tega narasli dovozni stroški, in bi naj vseboval globoko plast ilovice. Obe magistratni opekarni v Trnovem namreč nimata v bližini dovolj ilovice, zato se radi dovoza produkcijski stroški povečajo, poleg tega pa neredno dovažanje tudi večkrat ovira fabrikacijo.²¹⁵

Dne 14. julija 1749 je naročil magistrat mestnim računskim uradnikom, naj drugi dan skličejo štiri mestne stavbenike in naj gredo z njimi v vojašnico pri Sv. Petru, katero si naj ogledajo od sobe do

sobe, doženejo vzrok vlage, in kako je temu od pomoči. Poročila naj podajo pismeno s podpisi in pečati. Vsak dobi po tri gld. honorarja.²¹⁶ Med temi stavbeniki, ki pa niso imenovani, je bil pač tudi Robba.

Ko je Robba jeseni l. 1748. prosil magistrat za posojilo par sto gld., je dal upanje, da bo vodnjak dovršen že spomladi l. 1749.²¹⁰ To pa se ni zgodilo.

Stroški za vodnjak so medtem že preseglji v pogodbi določeno vsoto, katere zadnji obrok je prejel Robba l. 1747.¹⁹⁸ Tudi je Robba na račun vodnjaka najel pri magistratu posojilo v skupnem znesku 600 gld. Da bi mu magistrat povrnil stroške in dovolil nov kredit zaradi nadaljevanja vodnjaka, je Robba dne 2. maja 1749 vložil naslednjo prošnjo s priloženimi sezname stroškov:

»Gospodje se bodo gotovo še spominjali, kako sem se pred nekako štirimi leti zavezal, da bom napravil vodnjak pred mestno hišo po modelu, ki sem ga v ta namen sam izvršil, za 2400 gld.

Sedaj pa mi je nemogoče izpolniti svoje prenaplajene obljube, ker sem — kakor je razvidno iz zadevnega računa — 1. že do sedaj preko dogovorjenih 2400 gld. porabil 840 gld. (od teh 240 gld. lastnega denarja); 2. ni niti še vse kamenje obdelano; za njegovo izdelavo in postavitve bo 3. neobhodno potrebno še čez 1600 gld., pri vsem tem pa ostanejo 4. neplačani moji napor, trud in neizrečene težave. Zato sem vedno pod prisego pripravljen vzdrževati trditev, da vodnjak pod 4800 gld., brez vračunanega plačila, nikakor ne more biti postavljen. To se mora v resnici tudi izkazati, če bodo veččaki ocenili to, kar je izvršenega in pripravljenega, pa tudi to, kar se potroši — tako rekoč zameri — v kamnolomih pri izkopavanju velikih kosov, ker se razbiti mali kosi ne morejo spraviti v denar. Tako me priganja največja sila, da pokorno predložim in javim: potem, ko sem ves znani denar porabil, vodnjaka pod 4800 gld., nevštevši moj trud in plačilo — kot že omenjeno — ne morem postaviti, četudi bi hotel, iz pomanjkanja za to potrebnih sredstev. Nadaljevati in dograditi ga mi je toliko časa nemogoče, dokler se mi zadostno ne gre na roko. Ker mi pri tem ne more pomagati nihče drug kot Vi, gospodje, pokorno prosim, da bi blagovolili to moje pojasnilo upoštevati in zaradi nevarnosti zavlačevanja vzeti kar najhitreje v pretres ter dovoliti za nadaljevanje dela potrebna sredstva, brez katerih ne morem več delati v lastno škodo in pogubo. Končna določitev naj se mi, prosim, priobči z dekretom«.

²¹⁶ l. c., p. 255—257.

²¹² l. c., p. 112.

²¹³ l. c., p. 174.

²¹⁴ l. c., p. 207—209.

²¹⁵ l. c., p. 254.

Magistrat je odločil: Dovoljuje se iz posebnih razlogov — ne da bi se prejudicirala s tem prizadeta pogodba — iti g. prosilcu na roko in mu ugoditi. Ker mora za izdelavo vodnjaka na glavnem trgu neprestano vzdrževati 14 delavcev, ki jih smatra za potrebne, in ker mora delo, kakor je obljubil, izvršiti še med poletjem — se mu bo iz mestne blagajne izplačevalo po 100 gld. nemške veljave toliko časa, kolikor časa bo omenjenih 14 delavcev nepretrgano zaposlenih in se magistrat ne bo nasprotno odločil; prvi obrok se mu bo izplačal čez 14 dni. Takoj pa se mu povrne, odnosno dá kot predujem 231 gld. 41 kr., katere je bil potrošil iz lastnih sredstev, in sicer proti pobotnici, vendar pa brez vsakih posledic.²¹⁷

Po pobotnicah je magistrat izplačal te zneske v naslednjih obrokih: 6. maja 1749 231 gld. 41 kr.; po 100 gld. pa 20. maja, 3. junija, 17. junija, 1. julija, 15. julija, 29. julija, 12. avg., 26. avg., 9. sept.,

²¹⁷ Akt v mag. arh. v Lj.; J. Vrhovec, Die wohlhällliche landesfürstl. Hauptstadt Laibach, 1886, p. 97 sl.

23. sept., 7. okt., 21. okt., 4. nov., 18. nov. in 16. dec. 1749.²¹⁸

Svoji prošnji je priložil Robba naslednji seznam — specifikacijo — stroškov:

Uvodoma omenja enako kot v prošnji, da v njem niso upoštevani stroški, ki jih je imel v obeh kamnolomih. Ker je moral dobiti za vodnjak debele in cele kose, mu je ostalo mnogo kamenja neporabnega, zanj torej mrtev kapital. Prav tako ni všteta nagrada za njegovo delo in trud: z vso pridnostjo je bil vedno zraven, mnogo je trpel v grdem zimskem vremenu pri nadzorovanju prevozov.

»Kolosalni obelisk ali piramida, ki je tako redek kos in tako velik, je vreden najmanj 500 gld. — poleg prevoza. Da pa slavni magistrat uvidi, da hočem računati nizko, ne samo pri obelisku, marveč pri vseh tukaj podrobno naštetih stvareh, ki sem jih dobršen del dogotovil, ne računam drugega kakor obelisk sam brez prevoza, to je stroške za izkopavanje, umivanje in brušenje.

²¹⁸ Mestna računska knjiga 1749.

(Dalje prihodnjič.)

ZADNJA FAZA ITALIJANSKEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

DR. STANKO ŠKERLJ

(Konec.)

Leta 1792. nas spet zapuščata za dalj časa Stanovski arhiv. Za to dobo črpamo kroniko italijanskih predstav samo iz presihajočih vesti v ljubljanskem časopisu¹ in iz seznamov ljubljanskih tiskov, kjer se omenjajo tudi libreti iz teh let. Vprav za del kritične dobe, ko se italijansko gledališče v Ljubljani bori za obstanek, smo torej posebno nepopolno obveščeni.

Iz leta 1793. ne čujemo ničesar o italijanskih predstavah: ljubljanski časnik za to leto ni ohranjen in librete se tudi ne omenjajo. Vse to seveda ne pomeni neobhodno, da res ni bilo nikakih predstav, saj vemo, da niti vse operne družine niso dajale tiskati tekstov, a kaj šele dramski ansambli. Možnost, da so tudi 1793 Italijani prišli v Ljubljano, homo tem manj zanikali,

¹ Niti državna študijska knjižnica niti knjižnica Narodnega muzeja nimata kompletne najstarejše *Laibacher Zeitung* Merkove, Egerjeve, Degotardijeve in Kleinmayrjeve izdaje z vsemi prilogami. Niti če kombiniramo to, kar je ohranjeno v obeh knjižnicah, ne dobimo vseh letnikov. Za leta 1792. do 1794. zija široka vrzel, in potem spet za 1798. Vesti o gledališču, ki se nahajajo deloma v listu samem, deloma v prilogah, niso v vseh letnikih enako redke in redkobesedne; toda v nekaterih jih skoraj ni ali celo sploh ni. Včasih se tičejo samo administracije (oddaje lož v najem, itd.); včasih napovedujejo predstave; včasih kronistično beležijo one, ki so se bile vršile, pri čemer pogosto vpletajo pohvalne opazke; le redko se vzpenjajo do resnične kritike.

če se spomnimo postavke v Zoisovih računskih knjigah za 1793/94: »opera buffa« 54 gl. 54 kr., »teatro« 69 gl. 50 kr.

Za prihodnja štiri leta (1794—1797) pa vemo za gotovo, deloma iz beležk o ljubljanskih tiskih, deloma iz časopisja, da so Italijani spet z operami gostovali v Ljubljani. Toda preko tega dejstva je malo znano, bore malo v njihovih repertoarjih, skoro nič o družbah samih.

Kar se repertoarja tiče, se v naših skromnih podatkih najčešče pojavlja Paisiellovo ime. Leta 1794. je v Ljubljani pri Kleinmayrju natisnjen libreto slovite *Nine*. V Penzelovem seznamu beremo: »*La Nina pazzo per amore*. Da rapresentarsi nel' nobile teatro di Lubiana«. Radics, ki je knjižico gotovo videl,² pravi v svoji *Entwicklung* . . ., str. 53, da sta to opero posvetila — pač v predgovoru libreta — impresarija Vedova in Piovanni »dem Publikum Laibachs«. Nič drugega ne vemo niti o družbi, niti o točnem času, dolžini in o drugih momentih gostovanja. Kvečjemu lahko domnevamo, da se del Zoisovih stroškov za gledališče leta 1793/94 morda nanaša na družbo Vedove in Piovannija. Seveda so se pele razen *Nine* še druge opere; nekatere izmed njih so brez dvoma pripadale tedaj obče priljubljenemu repertoarju, ki ga že poznamo iz prejšnjih let ljubljanskega italijanskega gledališča.

² Po njegovi navedbi *ibidem* se je hranila v posesti pokojnega deželnosodnega svetnika Petricha v Ljubljani.